

ויקח דוד את־כל־הצאן והבקר נהגו לפני
המקנה ההוא ויאמרו זה שלל דוד: ויבא דוד אל־מאתים
האנשים אשר־פגרו מלכתו אחרי דוד וישבו בנחל
הפשוור ויצאו לקראת דוד ולקראת העם אשר אהו וישב דוד
את־העם וישאל להם לשלום: ויען כד־איש־רע
ובליעל מהאנשים אשר הלכו עִם־דוד ויאמרו יען אשר
לא־הלכו עִמִּי לא־נתן להם מהשלל אשר העלנו כי־אם־איש
את־אשתו ואת־בניו ונהגו וילכו: ויאמר
דוד לא־תעשו כן אחי את אשר־נתן יהוה לנו וישמר אִתְּנו
ויתן את־הגדוד הבא עלינו בידנו: ומי ישמע לכם לדבר הזה
כי כחלקו הירד במלחמה וכחלק הישב עִד־הפלים יחדו
יחלקו: ויהי מהיום ההוא ומעלה וישמה לחק
ולמשפט לישראל עד היום הזה:

זה למשפט ג"כ בישראל, שאצל ישראל הוא
משפט שכלי לא חק לבד. והו"ל אמרו בכ"ר א"ר
יודן והלאה אין כתיב כאן אלא ומעלה שלמד דבר
זה מאברהם אבינו שנאמר בלעדו רק אשר אכלו
הנערים וכו'.

דבר שמואל - מלכ"ם

זאת שהיושב על הכלים יקח חלק כשוה עם ההולך
למלחמה, הוא לפי שטחיותו חק לא משפט, אחר
שהוא נעדר הטעם, אולם דוד שבאר טעמו של זה
החוק, שיסודו בנוי על מה שמלחמת ישראל
ונצחונם אינו ע"י כחם וגבורתם רק ע"י זכותם
כהשגחת ה' הלוחם בעדם, עד שכפי זה אין הברל
בין הלוחם ובין היושב על הכלים ומתפלל, הוא שם

ובזה דרשו שהביט ג"כ בכחינת הזמן
העבר שכבר היה חק זה לאברהם שהחליט כי חלק
האנשים אשר הלכו אתו (שהוא ההולך למלחמה)
וחלק ענר אשכל וממרא שהם ישבו על הכלים הם
יקחו חלקם בשוה. ובאר ג"כ הטעם הזה במ"ש
הרימותי ידי אל ה', ר"ל ידי הנצחיות הרימותי אל
ה' כי הוא הלוחם והוא המנצח, ולכן אם מחוט ועד
שרוך נעל זכרו כי שלך הוא ולא זכיתי בו ככח ידי.
ומטעם זה יסד כי ענר אשכל וממרא יחלקו עם
הנערים:

בראשית יד טו לך לך

כד בלעדי רק אשר אכלו הנערים
והלק האנשים אשר הלכו אתי ענר
אשכל וממרא הם יקחו חלקם:

רש"י

(כד) הנערים. ענדי אשר הלכו אתי ועוד ענר
אשכול וממרא וגו' ה. אף על פי שענדי נכנסו
למלחמה, שנאמר הוא ועבדיו וינס, וענר ומזיריו ישבו
על הכלים לשמורו, אפילו הכי הם יקחו חלקם.
וממנו למד דוד שאמר (ש"א ל כד) חלק הירד
במלחמה וחלק הישב על הפלים יחדו יחלקו, ולכן
נאמר (שם פסוק כה) ויהי מהיום ההוא ומעלה וישמה
לחק ולמשפט. לא נאמר והלאה, לפי שכבר ניתן החוק
במי אברהם (כ"ר מג ט):

כֹּד וְכַבְּסֹתֶם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
וּטְהַרְתֶּם וְאַחַר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: ׀
רַבִּיעִי כֹה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
כֹּה שָׂא אֶת רֹאשׁ מַלְקוֹחַ הַשְּׁבִיעִי בְּאָדָם
וּבְבִהֶמָּה אֶתָּה וְאַלְעֹזֵר הַכְּהֵן וְרֵאשֵׁי
אֲבוֹת הָעֵדָה: כֹּה וַחֲצִיתָ אֶת־הַמַּלְקוֹחַ
בֵּין תַּפְּשֵׁי הַמַּלְחָמָה הַיְצֵאִים לְצַבָּא
וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:

ספורנו

(כו) וחצית את המלקוח. מפני שהיתה המלחמה מלחמת נקמה על מה שנעשה נגד כולם, רצה שיתקיים צדקם ויחלקו את כלל איביך (דברים כ ט), כענין דוד בשלל עמלק כאמרו (שמואל א' ל כו) הנה לקם פקדה משלל איבי ה':

מרגלא בפומייהו דרבנן

דיבנה: אני בריה וחברי בריה, אני - מלאכתי בעיר, והוא - מלאכתי בשדה, אני משפיים למלאכתי, והוא משפיים למלאכתי. כשם שהוא

דרבה י

אינו מתגדר במלאכתי, כך אני איני מתגדר במלאכתי. שמא תאמר: אני מרבה והוא ממעיט, שנינו: אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכון את לבו לשמים.

אני ברי

וחברי ברי. ועל הברדלם, שאינם כ"א חיצוני, אמר, אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתי בשדה, ובשכיל כך אין שום מקום להמעט זכויותיו בעצם החיים הראויים לכל ברי. ג', האדם מרגיש ביתרונות ומעלות שלו לפי מצבו, צריך לצייר שכך יש מעלות ג"כ בכל מצב ומצב, וכ"א מוצא את עצמו מועיל בעולם לפי ענינו. כשם שאני משכים למלאכתי כך הוא משכים למלאכתי. ד', שלילת המעלות, שהוא רואה ומרגיש שאין לחבירו אותן המעלות שהוא מרגיש כעצמו לפי מצבו. ע"ז צריך לצייר, שהכי נמי יש לחבירו בהחלט לפי תנאי מצבו מעלות כאלה, שאי אפשר שימצאו בו. למשל, חבירו שאינו חכם אין בו מעלת החכמה, אפשר שיש בו מעלת הנדיבות שאין בי. זהו כשם שהוא אינו מתגדר במלאכתי, להיות לו יתרונות הראויים לפי מצבי, כך אני איני מתגדר במלאכתי וחסידים לי יתרונות שלו. לא נשאר שום טענה שיאמר אדם שהוא נעלה על חבירו עד שיביט עליו מגבוה ולא יחשבהו, כ"א מה שיחשב השלם ביותר כמעשים ובחכמה שהוא טוב בעיני ד' ממנו, מפני שבכלל הוא מרבה וחבירו ממעיט, אבל ג"ז הבל, שעיקר השלימות של מציאות חן בעיני ד', תלוי רק בשלימות הלב וטהרתו, וזה אין כל אדם יכול לדעת מטמוניות של חבירו. שיש שלפי ערכו וחכמתו ומצבו, לבבו טוב מאד לפני ד', כיון שאין ביכולתו להשיג יותר, והשלם ביותר אינו יוצא יד"ח. עכ"פ כיון שאחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוין אדם דעתו לשמים, עיקר תלוי בחילוק השלימות של כוונת הלב וזה נעלם מכל אדם. ע"כ ראוי לכל אדם, אפי' הגדול בחכמה ובכבוד, שיחשוב כל אדם שהם בני מעלתו ושויים לו לענין לכבדם ולאהבם באמת.

אין כעט